

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: 1891. (Trsztyénszky.) — A kultur budget vita után. II. (Andorka Gyula.) — Legyen-e a püspök valamely gyülekezetnek lelkésze? (Minimus.) — Irodalom. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

1891.

Korszakot alkotó események százados évfordulója; korszakot alkotó események küszöbe.

A türelmi rendelettel a királyi kegyelem, az 1791. XXVI. törvényekkel a hazai törvényhozás intézkedése felszabadította egyházunkat a róm. katholicizmus nyomásától s új életre költötte a Krisztus evangéliomán alapuló egyházakat. Az ezen alapon 1791. évi szept. 14-én megnyílt zsinat, ha nem is valóította meg a hozzá csatolt reményeket. — azon tényével, hogy az egyház önrendelkezési jogának élvezetét megragadja s az újjáalkotás és szervezkedés nagy művét megkezdi, valamint számos az életben gyakorlatilag átment intézkedéseivel maradandó egyház-kormányzati keretet teremtett, — támpontokat adott: epochális jelentőségű marad egyházunk életfejlődésében.

Nem lehet feladatomban e helyütt reámutatni mindazon alakulatokra, melyek az egyház szerves életének folyamán, a megadott alapon mintegy önmaguktól jöttek létre, elég legyen főlemlítenem, az egyetemes gyűlés, az egyházi törvénykezés, az iskolatípus rendszeresítését, mint oly nagy horderejű tényeket melyek az 1791. évi zsinat atyáinak áldott működéséből származtak s melyek ev. egyházunk életének fentartásában, fejlesztésében, részben megvédésében is hatalmas tényezőkkül bizonyultak.

Most elevenen érzi evangéliomi egyházunknak minden élő hiva, hogy a gyakorlatnak lényegében szilárd, de alakjában mégis ingatag és különféleségével az egyház életének egységét zavaró jelleme nem szolgálhat kielégítő alapul egyházunk jelenének rendezésére s jövőjének biztosítására és a benne elhelyezett isteni erők kifejlésére.

Már régóta zsinat, — egyházi, törvényhozási intézkedés után áhítózunk. 1891-ben az igének tetet kell öltenie, — megtartjuk a zsinatot.

Nem lenne érdektelen szemügyre venni a zsinat-

tartás gondolatának történetét, kivált egy s más kerület részéről a zsinat tartásával szemben elfoglalt álláspontjának változásait. De most hagyjuk ezt, mert végeredménye ugyanis azon elvitázhatalan tény, hogy egyházunkban sokan bizalmatlansággal, sokan épen ellenséges indulattal viseltetnek a zsinat tartása iránt. Némelyek azt tartják, hogy a jelen nem alkalmas a zsinat tartására, mert hiányzik a Krisztusi eleven hit, mely nélkül a zsinat merő kormányzati vázat hoz létre, élet és erő nélkül. E szegénységi bizonyítványt, kivált ily általánosságban vissza kell utasítanunk; a lelkiismeret feletti biráskodás joga embert nem illethet meg; azonban ha ez, feltéve de meg nem engedve, igaz volna, úgy csakugyan jobb lenne zsinatot most nem tartani. Mások attól tartanak, hogy a zsinat nem is vallási és egyházi, hanem politikai érdekek szolgálatába fog állani. Arról is beszélnek, hogy a kerületek önkormányzati jogának csorbításával az egyetemes gyűlés központosító hatalmának növelése van célba véve stb. stb. Hogy mi céloztatik, mi fog történni, mi nem? arról beszélni időelőtti dolog volna, jóslatokba pedig nem bocsátkozunk. A zsinat ügye első sorban a választók kezében van. Küldjenek a választó esperességek hiteles, hazai evangy. egyházunk javát minden mellékérdek nélkül hiven, odaadással szolgáló férfiakat, kik a zsinaton csak egy feladatot ismernek: Krisztus magyarhoni evangéliomi egyházának javát, felvirágoztatását s akkor minden aggodalmaik hiában valók, — a zsinat meg fogja oldani nagy feladatát.

Az azonban ne várjunk a zsinattól túlsokat. A zsinat egyházunk javát előmozdíthatja ugyan; de mindent még sem tehet meg.

Evangéliomi egyházunk sajátos jelleméhez tartozik, hogy ez nem intézvényeinek, szervezetének a legkisebb részletig menő tökélyében bírja erejének forrását, fennállásának biztosítékát: hanem a Krisztus ingyenvaló kegyelmében megigazult szabad erkölcsi személyiség hiterejéből táplálkozik. A templom

és az iskola, a pap és tanár meg tanító az egyházban élő Krisztus szolgálói, ki nélkül nincsen erkölcsi-ség, nincsen üdv. Ezt az igében élő Krisztust hirdessük szóval és tettel. Ezt a Krisztust vigyük a kunyhóba erősítőnek vigasztalónak; ezt vigyük a palotákba az eszményi életre vezetőnek, megszentelőnek; ennek legyünk mindnyájan egyetemes papsága. Ekkor de csakis ekkor lesz a zsinati törvény Krisztusra vezető kalauzá, evangyéliomi anyaszentegyházunk felvirágzásának hatalmas emeltyűjére. E nélkül holt betű, sőt nyög marad.

A fejlődött s rohamosan előre törekvő kor követelményei az emberiség szellemi életének minden irányában érvényesülnek. A haladás az isteni világkormányzat örök törvényének valósulása az emberiségben. csak a vallásos életet hagyná érintetlen? Nem, az nem lehet. E ténynyel szemben nem használ a panasz, a kor szellemének gyalázásával pedig nevetségessé leszünk. Pál apostol példája, ki mindeneknek minden lett, hogy mindenestől fogva valakit megnyerne (I. Kor. 9. 19—22.) megmutatja azon módot, melylyel az evangyéliom hirdetésének nagy s áldásthozó munkájában forgolódunk kell. S ez életkérdés! Mert végtére is a legfőbb dolog, hogy evangyéliomi egyházunk minden tagja hiteős, tudatos evangy. keresztyén legyen. Jöhet aztán a proselitacsinalók, elkeresztelők egész fekete hada, a szocialisták egész vörös serege; jöhet polgári anyakív, polgári házasság, nem okozhatnak kárt: a szívben hit által élő Krisztussal győznünk kell, — habár megadjuk az államnak ami az államé, de megtartjuk az egyháznak, ami az egyházé.

Legyünk a tudomány férfainak tudományosak. Egyházi nép- és középiskoláinkat úgy kell fejlesztenünk, hogy azok a hasonnemű más felekezeti s állami intézetekkel kiállják a versenyt. Az evangy. nőnevelés kedvencz eszméje és méltán egyházunk jeleseinek és a közvéleménynek. Adja Isten, hogy lelkes és egyetemes felkarolással az eszme mennél több helyen élő valósággá legyen. Ápoljuk kivált papokat nevelő intézeteinket, mert tudományosan képzett, hitben erős pap nélkül az egyház elhanyaglik. Istápoljuk irodalmi vállalatunkat. A Luther-társaság belmissiói nemes munkát végez, ne engedjük anyagi és szellemi támogatás hiányában elsorvadni. A magyar protestáns irodalmi társaság ügyét felkarolva mutassuk meg, hogy tudunk és akarunk is élni s mi kik a világosság gyermekeinek hirdetjük magunkat áldozattal is terjesszük a szellemi világosságot.

Legyünk a szegényeknek lelki gazdagsága, a betegeknek orvosa, az elhagyatottak gyámola. Hazánkban a belmissió ügye meglehetősen paragon hever; a könyörülő szeretetnek alig van itt-ott hajléka. Gyermekek-menedék-helyeket, Magdalenumokat, aggokat, munkaképteleneket ápoló-intézeteket, diakonissa intézeteket stb. csak hirtől ismerünk. A mivel evang. külföld régen bővülködik ilyenemű intézetekkel s élvezi áldásaikat, nemcsak a

köznyomor enyhítésében, hanem az egyházi vallásos élet elevenítésében is.

Vajha a megtartandó zsinat által is előmozdítva ezen szabad és ker. szeretet által sugalt s vezérelt munkásság az 1891. évvel új lendületet nyerne s midőn kitartóan támogatjuk a régieket, kedves gyámintézettinket: új intézvények létrehozásával gazdagítandók egyházi életünket.

A kishitűség ezekre kételkedőleg rázza fejét, a tenni nem akarás nyögéssel válaszol, pedig az ev. prot. egyház közel négyszáz évi története hangosan hirdeti, hogy mennél több áldozatot igényelt az egyház, annál gazdagabban buzgott az áldozat forrása, az Urát és egyházát szerető szív. Áldozat áldozatkészséget szül, nevel.

Békesség az egyháznak életeleme. Békességet akarunk magunk kebelében s a rajtunk kívül állókkal. — Róma, — a béke pápájának vezérlete alatt nagy küzdelmet folytat. A pápai kiáltványok egyrésztől panaszolkoznak az egyház fejének szomorú állapotán, másrészt elítélnék minden tévelygést s kivált az eretnekséget. Ez ugyan legkevesebbé sem zavar minket, megszoktuk, sőt tudjuk, hogy ez más-kép nem lesz s nem lehet míg Róma vallása él. Támadni nem fogunk; de az önvédelem jogát elvétenni ne engedjük s kötelességünket ez irányban is teljesítsük. Annál bensőbb testvéri viszonyt kell fenn-tartanunk és ápolnunk az ev. ref. atyafiakkal. Mindkét egyház jobbjában élénk vágyakozás él a benső testvéries viszony ápolása iránt. Keressük azt a mi egyesít s nem azt ami széteszlaszt, bont. Itt is, ott is lesz még elég botlás, hiba; de czéltudatos törekvéssel igaz jóakarattal az ellentéteket kiengesztelni, az előítéleteket legyőzni sikerülend. Adja Isten!

Az evangy. magyar emberre szinte sértően hat már, hogy valahányszor valami nyilvános alkalommal a nagy közönség előtt fellépünk, mindannyiszor szükségesnek látják az evangy. egyház és tagjainak hazafiságáról tanuságot tenni. Hiszen a hazának szeretete annyira egybeforrott egész valónkkal, hogy a ki azt kétségbe vonja egyházunk egész multját, annak minden igaz hivatás szemben találja élő czáfolatul. S ha mégis akadnak a kik miatt azt hangoztatni kell, bizzuk reájok a védekezést, ne vegyük magunkra a megtámadást. Adja a kegyelemnek atyja, hogy a haza szeretetében egygyé forrva, a magyar állameszme igaz hiveinek bizonyuljunk mindnyájan.

1891-el új korszakot alkotó munkába fogunk. Nyugodjék ez éven és munkáján, evangyéliomi anyaszentegyházunkon s annak minden tagján; a hazán s annak minden polgárán Istennek boldogító áldása!

Trsztjénszky.

A kultur budget vita után.

II.

Nagy tévedés lenne, ha figyelmen kívül hagynók, a római pápa politikáját, s annak magatartását.

Mióta a római pápaság kifejlődött célja soha se változott, csak eszközei változtak.

Célja, mely felé folytonosan és makacs következetességgel tört, a hatalom birása volt.

A római világbirodalom és „imperium“ eszméjét, és ennek hatalmi körét akarta megszerezni, — s a régi republicanus hősök győző kardja, s a császárok jogára helyett a legfőbb püspök tiaráját szerezte meg.

És a pápák e tiarának nagyobb jelentőséget, s feltétlenebb hódolatot követelnek, mint a minőt követeltek a régi római császárok, kik büszkén hangoztatták az „urbi et orbi“ jelszavat.

A pápák hatalmukat a trónok fölé helyezték, sőt a világi uralkodók souverain jogaikat a pápai egyetemes és minden vitán felül álló isteni jogokból átszarmazott és átengedményezett jognak tekintették.

Ez a felfogás, ez a hatalmi törekvés soha se szüntetelt a római pápai széken, az eszközök változtak, és váltakozni fognak, de azzal tisztában lehet az egész protestáns világ, az emberi haladás, szabadság és felvilágosultság minden barátja, hogy az úgynevezett „római szentszék“ le nem mond egyetlenegy tradíciójáról sem, és hogy a római pápaság politikáját gyakran fogja magával szembe találni.

Kétségtelen, hogy a mint koronkint az emberiség szellemi világán borus fellegek támadtak, midőn visszaesés mutatkozott a nemzetek szabadsági törekvéseiben, a midőn a társadalom atmosphaeráját reactionarius irányzatok telítették meg: a pápai hatalom emelkedőben volt, s a római szentszék agastyánainak reszkető kezeiből elszórt villámok megreszkettették az emberiség elborult láthatárát, mint az éj sötétségét a korom felhők villámai.

E kor melyben élünk a pápai hatalom emelkedésének, s a katolicizmus fellendülésének kora.

Okozat nincs ok nélkül, — előidézték ezt a szociális mozgalmak, a francia forradalom utóhatásai, — és igen nagy részben ennek okai vagyunk önmagunk, mi protestánsok.

A szocialismus réme ijeszti a művelt és vagyonos osztályokat, sőt a szociális mozgalmak aggodalommal töltik el sok helyen a trónokat is.

A jelenlegi pápa, ki a világ egyik legügyesebb diplomatája, nagy szerencsével és nagy ügyességgel használta fel a pápai tekintély emelésére a társadalmi és politikai viszonyokat.

Sikertült messze terjedő és a társadalom legmagasabb köreiben azon véleményt meggyökeresztetni, hogy a római pápaság, mint isteni intézmény és a római katolikus egyház, mint a kereszténység változatlan alakja, és a conservativ, legitim érdekek legtökéletesebb, s legszilárdabb támasza, van egyedül hivatva a trónokat megvédeni a társadalmi törekvések, — az aristokratikus conservativ érdekeket a demokracia, s a jelen társadalmat, a szocialismus ellen.

Ezen hirdetett elveket a római pápaság tényekkel is igazolja. Bismarck herczeggel megegyezett a kultur-harcz megszüntetésére, — az Angol

királyságot és kormányt támogatta az ír féniek elleni küzdelmében, a mennyiben az irhoni püspököket utasította, hogy az ír országi tömegeket a gyujtogatások és gyilkosságoktól visszatartani törekedjenek, sőt az angolországi bibornok-püspök politikai szereplés és befolyás tekintetében fölébe emelkedett az összes gazdag anglican püspökök felé, ő áll a rabszolga kereskedést megszüntetni törekvő mozgalom élén, sőt legujabban a lord mayorral együtt elnökölt az oroszországi zsidók üldözése ellen tartott nagy népgyűlésen.

A római curia befolyást gyakorol a belga munkás zavarok lecsillapítására s befolyást biztosított magának az orosz udvarnál is.

Ezek tények, melyeket elvitatnunk nem lehet, — mert szemünk előtt folytak le.

De ezen rendkívüli befolyásra, ezen sikeres társadalmi és politikai szereplésre a római pápa korunkban nem juthatott volna, — ha a protestantismus hazánkban ép úgy, mint más országokban is a veszélyt kellő időben felismeri, ha a protestáns hitbuzgóság és az összetartozás érzete, és a multban csudákat művelt protestáns öntudat nem hanyatlott volna.

Mert képtelenség a nagy nemzeti diadalokat kivívott német császárság és annak vaskancellárja herczeg Bismarckról feltételezni, hogy az megalkudott volna a római curiával, — ha azt nem tapasztalja, hogy a német birodalom száz katolikus választókerülete mint egy jelszóra választotta képviselőit, a kik egy compact s egy vezényszóra hallgató pártot képeztek, míg a protestáns választókerületek hat vagy nyolcz pártárnyalatokra szakadtak, s köreikben a szociáldemocratia elijesztő módon kezdett terjedni.

Vagy folyamodik-e az angol kormány a római curia erkölcsi támogatásához, ha a skót protestantismus támogatja az angol grófságok conservativ szellemű választóit az irek elleni küzdelemben?!

Vagy felemeli-e nálunk az ultramontan reactio, a főuri ó-konservativ párt harczai zászlóját, ha a három millió protestáns az eltérő politikai elvek daczára is egyesül a protestantismus közös érdekeinek védelmére, — ha a magyar protestáns világ legkiválóbb képviselője az óriás tekintély és befolyással rendelkező Tisza Kálmán ellen a legádázabb támadás, a legkérelhetlenebb küzdelem épen a protestáns körökből nem támad!?

De a mint a német birodalomban a positiv hit és a hitegység ellenében a radikalis philosophia, és a hit világát majdnem teljesen előlő úgynevezett szabad-vizsgálódás, és a skepticizmus harapódzott el, s a professori doctrinairség ellentétbe helyezte magát az államférfiúi érzék, és az állam magasabb érdekeivel, s a hitbuzgóság helyébe a tudós tanát akarta tiltetni, ép úgy nálunk is a valódi evangéliumi hitbuzgóság hanyatlásával, hanyatlani kezdett az egyházi fegyelem, a törvényes felsőbb-ségek tisztelete, — s az evangéliumi testvéri szere-

tetet felváltotta a politikai és nemzetiségi gyűlölködés.

Vajjon nem adtunk e fegyvert ellenségeink kezébe? — Valjon a Mudron Dula-féle hecczek nem ártottak-e egyházunk tekintélye s érdekének? Valjon ha Mudron és Dula igazi lutheranus egyházi tisztviselők lettek volna, nem kellett volna-e felhagyniok az egyház terén tót politikájukkal? Valjon nekünk magyar evangélikusoknak nem lehetett volna-e házi dolgainkat több okossággal, és mindenek felett több evangélikus testvéri szeretettel elintéznünk?!

Egyházi életünkbe belopódzott a politikai és nemzetiségi küzdelem, sok egyházi emberünk, nem egyházi, hanem politikai babérokra törekedett, s inkább akart magyar és tót nemzetiségű chauvinista, mint jó lutheranus lenni.

Ezt be kell ismernünk, mert ha hibáinkat felismerjük, csak úgy térhetünk jobb utra.

Azonban, míg a protestantismus, támaszkodva a 19-ik század felvilágosodottságára, és hangzatos frázisaira, nem fordított elég figyelmet egyházi belélete reformálására, s az ősi protestáns hitbuzgóság és összetartozás fentartására és fejlesztésére: addig a kiváló diplomaciai tapintat és ügyességgel bíró római pápa által vezérelt r. katholicizmus készült a harcra, s lépésről lépésre előtérbe nyomult.

Lassankint maga részére hódította a társadalom felsőbb és konservatív rétegeit, — befolyása mind-erősebben érvényesült a kormányok és az államfők körében, a seminariumban a növendék papságot ultramontán szemlemben nevelte, a nőnevelés céljaira zárdákat zárdákra emelt, végre a sajtó nagyrészét is befolyása alá hajtotta.

A sajtó szabadságát a szabadság ellen használta fel s Gutenberg betűi, melyek a 16-ik század elején új világot teremtettek, ma a reactio harcossai lettek, és ismerek számos protestáns egyházi és világi férfit, ki a magyar nemzetiségi köpenybe bujt ultramontán lapokat járatta.

Tehát kidomborodva láthatjuk ma már a római pápaság politikáját, mely nem egyéb uralkodni a népek és trónok felett.

Ez a törekvés nyilatkozik a római pápaságnak Simor primáshoz intézett legujabb dekretumaiban, mely nem egyéb mint hadüzenet az állami tekintély és a magyar törvényhozás ellen.

Mily mélyen lealázó az az állami tekintély és a törvénytiszteletre nézve, mily középkori sötétség, vallási türelmetlenség és elfogultság nyilatkozik ezekben!

Hová süllyedett s magyar álladalom tekintélye, mekkorát hanyatlott ezen nemzet férfias ereje, öntudatos és nemzeti büszkesége, hogy így lehet törvényei felől nyilatkozni.

Hisz ez egyházi forradalom az állam ellenében.

Hiszem, hogy ez fordulatot fog előidézni. Elérkezik az idő, hogy az államfők, kormányok, nemzetek belátják, hogy a római pápaság nagyobb veszélylyé válhatik a socialismusnál s hogy a társadalmi és állami jogosult konservatív érdekeket a vörös

socialismusnál inkább fenyegeti a fekete socialismus, s e kettőnek szövetekezése nincs kizárva, ha az ultramontán érdekek kívánják, mert csak az eszközök változnak, a cél ugyanaz marad.

Andorka Gyula.

Legyen-e a püspök valamely gyülekezetnek lelkésze?

A békési egyházmegye nagyérdemű felügyelőjének azon egészséges és korszerű indítványja, hogy a püspöki és lelkészi hivatal egymástól elválasztassék, — úgy látszik nemsokára teljesen meghódítja a közvéleményt.

Már a legnyomósabb ellenérvek is megczafolják. Hogy a püspöki hivatalnak a lelkészi hivataltól való elválasztása dogmaellenes, azt már talán senki, hogy az hierarchiára vezethetne, azt igen kevés lelkésztárs fogja állítani. Azonban azok kedvéért, kik még ezen téves nézeteknek hódolnának — talán nem lesz felesleges néhány szerény észrevételt tenni.

A lelkészi hivatal viselése alól való felmentés még senkit sem tesz nem lelkészszé. A papi jelleget csak akkor fogja valaki elveszteni, ha hivatalának elhagyásával más, világi foglalkozást választ magának. A nyugalomba vonult agg lelkész, lelkész marad holtá napjáig, a lelkésztanárokat szinte lelkészi jelleggel felruházottaknak tekintjük nem csak mi, hanem a katonai hatóság is. Miért ne tekinthetnők tehát a püspököt, ki a lelkészi hivatal viselése alól felmentetik — egyszersmind lelkésznek? Nem volna ez épen példátlan eset. Tudjuk, hogy Dr. Szontagh Sámuel mint nyugalmazott lelkész választatott meg tiszai egyházkerület püspökévé s mint ilyen viselte e hivatalt 1808—1822-ig. Vagy, hogy oly messze ne kelljen visszamennünk: a dunántúli egyházkerületnek érdemekben megőszült püspöke saját egyháza által mentetett fel az összes lelkészi funkciók végzése alól.

Hierarchiára szinte nem fog vezethetni a püspöki és lelkészi hivatalnak egymástól való elválasztása; mert — mint azt már többen megmondották — nálunk protestánsoknál hiányzik ahhoz a nélkülözhetetlen alap, — a pénz. Hogy ezen elválasztás által a püspök megszűnnék csont lenni a mi csontunkból és hus lenni a mi husunkból, „a kihez már nem a bizalom és szeretet magasztos érzelmeivel csatoltatunk, kire csak kétes értékű, nem őszinte és túlságos alázatossággal tekintünk,“ mint azt Weber Samu testvérünk állítja a „Prot. Egyh. és Isk.“ 49. számában, — az teljességgel téves felfogás. Ha valaki olvassa a püspöki hivatalhoz érkező leveleket, az meg fog arról győződni, miszerint vannak szolgalelkek, kik a lelkészi hivatal viselő püspökhöz is oly, nem is túlságos alázatossággal, hanem túlságos megalázkodással tudnak fordulni esedezéseikben, hogy a férfias önértetet becsülni tudó püspökre nézve okvetlenül émélygössé válnak. Ezek ily modorban fognak a püspökhöz folyamodni akkor is, ha az lelkészi hiva-

talt nem visel; az önérzetes férfi pedig a kellő tisztelet megadása mellett a lelkészi teendők végzése alól felmentett püspökhöz is képes lesz nemcsak önérzettel, hanem egyszersmind szeretettel és bizalommal is közelíteni.

És most mellőzve azon fontos körülményt, melynélfogva a lelkész-püspök a főrendiház ülésein való részvételben is a legnagyobb mértékben akadályozva van: még azon gyülekezet szempontjából tesztek a kérdésre néhány megjegyzést, melyben a püspök lelkészkedik. A püspökké választás folytán a gyülekezet elveszti egyházi szónokát részben, lelkipásztorát teljesen. Az egyházi szónokot csak helyettesíti még valahogy a püspöki káplán; a lelki pásztor teendőinek végzésére még ezen különben is gyakorlatlan, tapasztalatlan fiatal embernek sem jut ideje, mert neki is elég dolgot ad a püspöki iroda. És így egy nagy nyáj, — mert püspökké rendszeren nagyobb gyülekezet lelkészét választják — marad pásztor nélkül, melynek pedig arra nagy szüksége volna, mert nagyon ki van téve a veszélynek, hogy egyesek belőle kiragadtassanak.

Tehát úgy a püspök gyülekezetének, valamint az összegyháznak érdeke azt kívánja, hogy a püspöki és lelkészi hivatal egymástól választassék el.

Minimus.

IRODALOM.

Statisztikai tanulmányok a magyar protestantizmusról.

Irta dr. Bartha Béla. eperjesi jogtanár (Külön lenyomat a protestáns szemle 1890. évfolyamából) Budapest, 1890. — A statisztika a történelmi élet lelkiismerete, — a jelennek tükré. — Egy ily munkát ad kezünkbe a derék tudós szerző s ezzel igaz hálára kötelezte nemcsak e két protestáns egyházat, hanem a hazának minden a közélet iránt érdeklődő tagját. — Szorgalmasan összegyűjtött, lelkiismeretesen feldolgozott, tudományos komolysággal s élvezetes alakban megírt művet bírunk e statisztikában, — oly művet, mely kivált a bekövetkezendő zsinatra tekintettel méltán megkövetelheti, hogy minden tudatos protestáns tanulmányozza. — Ki a jövőre építeni akar, ismernie kell nemcsak a multat, de a jelent is! — Köszönet a „magyar protestáns irodalmi társaságnak“, hogy a derék író művét a „Szemlében“ kiadta s hogy külön kiadatását lehetővé tette. — Az írónak erkölcsi jutalma, az elismertetés mellett kívánjuk, hogy fáradságának gyümölcsét egyháza jólétének előre vitelében is élvezze.

Kétszázhuszonöt orgonai előjáték, templomi és iskolai használatra szerkesztette Szügyi József. — Ára 3 frt. — Nagy szorgalommal összeállított, saját, hazai és kiváló külföldi egyházi zeneiről műveiből ügyesen szerkesztett orgonai előjátékokat nyújt a szerző. — Hazai protestáns egyházi zeneirodalmunk s valljuk meg egyházi zenénk meg lehetőségen paragon heverő mezején egy kedves csokor, melynek az Úr házában, az Úr dicsőségére való illatozását lelkünkől óhajtjuk. — Kivált a szakemberek: orgonisták, kántorok, zeneértő tanítók és a szakra készítő tanítóképzői

tanárok s készülők növendékek meleg pártfogásába s használatára ajánljuk e szakművet. — Kapható Békésen a szerzőnél.

A pap, a nő és a gyóntatószék. Irta Chiniquy Károly, amerikai pap. — Fordította Révész Mihály. — Mező-Túr 1890. — Ára 1 frt. — Egy Amerikában 36, Angliában 30 kiadást ért művet vesz itt a protestáns hazai közönség. — Az erkölcsi aljasítás és aljasodás borzasztó képet rajzolja a saját tapasztalatából merítő szerző. — E kép pedig annál undorítóbb, ha meggondoljuk, hogy a Krisztus Jézus nevében, az ő szolgálai, egyházuk legkiválóbb intézményei egyikének: a gyóntatószéknek közvetítésével visznek véghez a népek erkölcsi életében, oly szörnyű rombolást, hogy ezzel szemben a börtönök és akasztófák jelöltjei, az erény példányképeivé magasulnak. Az ő gyümölcsseikről ismerjük meg őket. — Ajánljuk e művet, mely egyházunk mellett minden tudós apologiánál ékeesebben szól.

BELFÖLD.

Pozsony 1890. december 30-án. Az elmúlt év alkonya megszentelt hazafiúi örömet hozott az ős koronázó városba: 19 évi forró óhaja teljesült, Ó Felségét, szeretett Apostoli Királyunkat üdvözölhette falai között.

A Duna állandó hídjának átadása a közforgalomnak bármily nagyjelentőségű és fontos tény hazánk közgazdasági, forgalmi életében, mégis ünneppé, felejthetetlen történeti eseményné Királyunk legmagasabb jelenléte avatta csupán fel, — tette olyanná, melyről nekünk is kötelességünk megemlékezni:

December hó 30-ikán délelőtt, miután Ó Felsége a hidat a közforgalomnak átadta volt, fogadta a különböző tisztelgő küldöttségeket. A katonaság, a belső titkos tanácsosok és a róm. kath. egyház után a dunáninneri egyházkerület és a pozsonyi evang. egyház képviselőjében főt. és mélt. Baltik Frigyes püspök úr vezetése alatt a négy pozsonyi evang. lelkész, az egyház felügyelője nagys. dr. Samarjay Károly és több kiváló egyháztág járult Ó Felsége legmagasabb színe elé, hogy tolmácsolja a kerület és az egyház feltétlen ragaszkodását hódolatát és hűségét.

A beszéd, melyet főtiszt. és mélt. Baltik Frigyes püspök úr Ó Felségéhez intézett szószerint következőleg hangzik:

Császári és apostoli királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

A dunáninneri ágostai hitvallású evangélikus egyházkerület, valamint a pozsonyi evangélikus egyház-község képviselőjében batorkodunk Felséged legmagasabb trónja számolyához mély alázattal járulni, hogy Felséged legkegyelmesebb engedélyével kifejezést adhassunk a legmélyebb alattvalói hódolatunknak, a melylyel apáinktól öröklött evangélikus vallásunk szent tanából szívünk mélyéből eredő tántoríthatatlan hűségben egyházunkban viseltetünk császári és apostoli királyi Felséged szent személye és legmagasabb uralkodó trónja iránt és egyszersmind a legmélyebb alázattal hű köszönetünk zálogát letehecsük Felséged uralkodó atyai színe előtt, hogy

evangelikus egyházunkat Felseged a legfelsőbb uralkodói kegyelmében és oltalmában részesíteni kegyeskedik. Egyházunk szent ügyét Felseged legmagasabb uralkodói kegyelmébe hódolatteljesen legalázatosabb kérelmünkben ajánlva, imában kérjük a mennyek urát, hogy Felsegedet és legmagasabb uralkodói házat népei, hazánk s egyházunk javára bő mennyei áldással koronázza.

Erre Ó Felsege így válaszolt:

Hódolatukat kegyesen fogadom, s nem kétlem, hogy az ágostai evang. vallás hívei ezen egyházkerületben is mint az egész országban mindenkor igaz hazafias érzelmekkel tanúsítani fogják a trón és haza iránti hűségüket s ily módon méltók fognak maradni oltalmamra, melyben egyházi ügyeiket mindenkor szívesen részesítem.

A mily lelkesült hazafias buzgalommal vett részt evang. egyházunk a város és vidék örömeiben: oly fájdalom fogta el a küldöttség szívét a királyi kegyteljes válaszban bennrejlő feddésre. Tehát nemcsak a hazai közvélemény vádolja a dunáninneri kerületet hazafiatlansággal, hanem a királyi trónról is szükséges volt hazafias kötelességre inteni a kerületet, de sőt míg a róm. katolikusok és zsidóknak feltétlenül, addig nekünk a haza és trón iránti hűség feltétele mellett lett csupán megígérve a királyi kegyelem védelme és oltalma. A küldöttségnek tagjai ugyan, a kik a trón és haza iránt ragaszkodó szeretetük tudatába jelentek meg Ó Felsege legmagasabb színe előtt, nem vették, nem vehették magukra a jóságos király feddő szavait. Érezték, hogy másokért kell e lesújtó fájdalmat szenvedniök, de azok, kiket a királyi szó méltán illett, meggondolhatnák már egyszer, hogy egész evang. egyházunkat, de kivált a dunáninneri kerületet minden oldalról jövő hazafiatlanság vádjától megkímélve a szegény evang. egyházunk számára annyira szükséges hazai közvéleménynek rokonszenvét és nemzetünk koronás atyjának feltétlen bizalmát visszaszerezze.

*

A pozsonyi ág. h. ev. egyház az általa felkarolt diakonissa ügy kivételében új lépést tett előre. A következő felhívásban, melylyel a gyülekezet híveihez fordul, veszi olvasó közönségünk is a diakonissa-intézet létesítésére vonatkozó legújabb tényét: Kegyelem nektek és békesség Krisztustól! Evangelikus Testvérek! Közel hat éve, hogy kegyes, részben már megboldogult férfiak szíves kérelmet intéztek testvéreinkhez a keresztyén szeretet egy oly művének hathatós előmozdítása iránt, mely hivatva volt közösségi életünk egyik nyilvánvaló hiányán segíteni. Egy evang. ápolóház fölállítása volt a cél. A kérelem élénk visszhangra talált. Várakozáson felül folytak be a szeretet adományai, még pedig nemcsak saját hitünk testvéreitől, hanem különös elégtétellel dicsekszünk vele: olyanoktól is, kik noha evang. egyházunk kötelékén kívül állanak, mégis egyik velünk abban, ki a fő, a Krisztusban. Akkor megbizonyult, hogy a szeretet a tökéletesség köteléke. Kol. 3, 14. E mű, melyet Isten oly láthatóan megáldott, ime áll, szerényen bár, de mégis biztosítva, s bizonyára szép jövőnek nézhet eléje. De ezzel még csak az első lépést tettük meg az irgalmas és mentő krisztusi szeretet útján. Az aggok és gyöngék gondozásához most a betegek és nyomorultak ápolása kell hogy

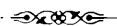
járuljon. Igaz ugyan, hogy evang. kórházunk a beteg szegények előtt megnyitja vendégszerető kapuit, de mi nagy azok száma, kik akár silány viskókban, akár diszes termekben elfelejtve és elhagyatva, segedelem és oltalom, vigasztalás és könyörgés nélkül sínylődnek, gyötörtetve egyaránt testi szenvedés és lelki megkísértés által . . . . Testvérek! Nevezhetjük-e magunkat Jézus Krisztus követőinek, igazán evang. keresztyéneknek, valameddig e nyomornak gátat nem vetünk? Korántsem! A belmissió nagy művét, melyet az evang. reformatio anyaországa, Németország, ötven év óta gyakorol, végre valahára nekünk is el kell kezdenünk. Nem elég, hogy egyházunk általában jótékonyra serkentse tagjait: saját követei is kell hogy legyenek, kik kizárólag a segítő szeretet szolgálatában állanak, a nyomort fészékben felkeresik, kik nemcsak orvossággal és ápolással gyógyítják a beteget, hanem vigasztaló szóval, ábitatos imádsággal, általában kegyes és szeretetteljes lényükkel is. Testvérek az Úrban! kik lennének erre alkalmasabbak, mint épen a nők? A női szív úgy van alkotva, hogy szeretete főleglegét másoknak kell áldoznia. És mennyivel áldosabban működhetik még e szeretet akkor, ha az egyház nevelői vezetése alatt állva, Jézus Krisztus szelleme által megtisztítva és megszilárdítva, hivatásszerűen kiképeztetik! Fölsimerte már ezt az apostoli egyház is, midőn férfi ápolók, a diakonok mellett, női ápolókat, diakonissákat is alkalmazott. Róm. 16, 1. Evang. egyházunk, a mely pedig minden ízében az apostolihoz hasonlítani, ezt folytatni van hivatva, ha nevének becsületet akar szerezni, nem nélkülözheti többé ezen női ápolói hivatalt. Ennek okáért a pozsonyi ág. hitv. evang. egyház nemes közgyűlése a lelkészi hivatal indítványára amúgy igazán Krisztus szellemében elhatározta, hogy kapcsolatban kórházunkkal diakonissaintézetet alapít, mely hivatva legyen egykor anya-intézeté fejlődni egész Magyarországra számára. A művet egyelőre két-három nővérrel akarjuk megkezdeni, kik részint a kórházban, részint magánházakban mint betegápolók foglalatokodnának. A bizottság, melyet a nemes közgyűlés a határozat fogantatásával megbízott s egyszersmind felhatalmazott, e végből gyűjtést indítani, ezennel Hozzatok fordul, ev. testvérek, kérve Titeket: Nyissátok meg szíveiteket és kezeiteket! Járuljatok hozzá szívetek szeretetével, kezeitek adományával! Szíveljétek meg az irás szavait: A jótékony-ságról és adakozásról pedig ne felejtkezzetek meg, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten. Zsid. 13, 16. hasonlóképen, midőn az Ur így szól: A mit cselekedtetek egygyel az én kicsiny atyámfiak közül, én magammal cselekedtetek. Máté 75, 40. Így hát felebarátunkat szeretni alapjában annyi, mint magát az Urat szeretni. Krisztus szerelme pedig feljebb való minden esméretnél. Efez. 3, 19.

Mily nagy boldogság, boldogítva járnai,
E siralomnak szűk völgyében itt!
Tudatlanságnak, bűnnek ellenállni,
S öntözni az Úr szomjú mezeit!
Ki gyámolít mást, gyámja önmagának,
Nem léssen martaléka a halálnak:
Veszendő kincsen örököt cserél,
Emléke itt és ama könyvben él. (Sántha K.)

P o z s o n y, 1890. Karácsony. — *Trshtyénszky Ferencz*, esperes. *Fürst János*, lelkész. *Ebner Gusztáv*, lelkész, a jótékonyági bizottság elnöke. *Schmidt K. J.*, lelkész. *Dr. Samarjay Károly*, kir. tanácsos, egyházi felügyelő. *Günther M. V.*, a közigazdasági választmány, valamint a diakonissa-bizottság elnöke. *Vasskó Gyula*, theol. akad. tanár, a diakonissa-bizottság jegyzője.

Keresztény felebaráti szeretetünknek munkájában lehetséges a résztvevés: 1. Tetszés szerinti — de legalább is 50 frnyi alapítványi összeg lefizetése által, melyet két évi részletben lehet kifizetni; 2. azon lekötélés által, hogy évenként, hat éven át, egy bizonyos összeggel hozzájárulnak; 3. egy a folyó évre szóló bizonyos összeg fizetése által.

E szent ügyet, mely egyházi életünkben új, nagyszemélyesség haladást jelent, hazai evang. egyházunk meleg pártfogásába ajánljuk.

K Ü L F Ö L D .

Poroszország. Poroszországban nagy hiány van elemi tanítóknak, kántoroknak és orgonistáknak. A legújabb kiadott hivatalos kimutatás szerint 75077 osztály számára csak 64750 tanító van és így 10347 tanító hiányzik. Egyes tartományok szerint, például Weszfáliában minden 12-ik, Brandenburgban minden 10-ik, Posenben és Sziléziában minden 6-ik tanítói állomás betöltetlen. E bajnak okát némelyek abban találják, hogy a szomszéd német tartományokban korábban javították a tanítói fizetéseket, mint Poroszországban s ép ezért sokan a jobb állomásokra távoztak. De a bajnak oka az iskoláknak rohamos szaporítása, melynél nem számoltak a tanerők szükségletével. Az egyes gyülekezetek kényszerrel is áldozathozatalra szorítottak úgy, hogy végtére az intéző körök a lehetetlenséggel állottak szemben, a mennyiben a kimerült községek képtelenek voltak igényeiket kielégíteni. Most már azon gondolkodnak a porosz hatóságok, mikép lehetne e bajon segíteni. A fényes és nagy fölszereléssel bíró tanítóképző intézetek fennállanak, de a gyakorlat emberei éppen e nevelő intézetek fényében s azon kényelemben, a melylyel ellátják a növendékeket, forrását látják azon bajnak, hogy e csekély fizetésű falusi tanítói állomásokra senki sem pályázik, s ha itt-ott egy-egy tanító akad is, az elégedetlen s onnét tovább igyekszik, de az egyházas irányú körök magával a neveléssel sincsenek megelégedve, mert igaz, — úgymond — hogy módszertani tekintetben kiváló eredményeket tudnak felmutatni, de a vallásos élet szempontjából munkásságuk az egyházi élet követelményeinek meg nem felel. Ne fájjon a poroszok helyett a mi fejünk, annyi azonban bizonyos, hogy nálunk is a jó tanítók kivált falusi gyülekezeteinkben igen ritkák lesznek, sőt talán fenyeget az általános tanítóhiány is. Jó lenne ezért nálunk is erre egy kis ügyet vetni.

Bajorországban, mint a külföldi lapok írják, az ó-katholizmus ügye hanyatlóban van, napról napra növekszik az ó-katholikusok száma, melyekben az ó-katholikusoknak a

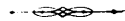
r. katolikusokkal közös használatra átadott templomok csupán a r. katolikusoknak adatnak át, mert az ó-katholikusok oly kevés számmal vannak, hogy a közös használatra többé jogigényök nincs.

A waimári tartományi zsinat, mely decz. 14—19-ig tartott, különösen két javaslattal foglalkozott, melyeknek elseje az istentiszteleti rendet, másodika a lelkészi fizetés javítását tárgyalta. Ez utóbbi szerint a lelkészi fizetés minimuma az első öt évben évi 1700 márk és növekszik a 32-ik hivataloskodási év végeztéig 3200 márkáig. Boldog weimáriak, rólatok más is gondoskodik, nemcsak a jó Isten!

Oroszországban egy ó-orosz orthodox egyesület szervezésének terve nyújtott be a szent zsinatnak. Az egyesület nagy szabású hittérítői társulat volna, mely feladatának tekintén az evangélikus, egyesült görög és róm. kath. egyházak tagjait az orthodox egyház kebelébe téríteni egyuttal ezen egyesület gyökeresen kívánna elbánni az orosz egyházban létező sectákkal.

A török birodalomban a görög-keleti templomok bezárásával előidézett zavar nőttön nő. Sem a török államkormány sem a patriarchátus engedni nem akar. A kereszteléseket és esketéseket vagy az illető felek házában vagy Konstantinápolyban orosz templomokban végzik; temetések alkalmával pedig a halottat a házból közvetlenül a temetőbe viszik a nélkül, hogy előbb a templomban beszentelnek. De az összeütközésnek másik eredménye, hogy a görög-keleti egyház hívei aránylag nagy számban látogatják a róm.-kath. templomokat. sőt igen sokan a róm.-kath. egyház kebelébe is térnek, hogy ezzel a francia oltalmat megszerezzék. Leginkább nyugtalankodik a szegény alsó papság, mely jövedelme nagy részének elvesztése következtében nyomorog, habár akadnak jótékony egyházhívek, kik rajtuk segíteni iparkodnak. A török kormány utolsó előzékeny rendeletével kivitte azt, hogy kivált a vidéken az összeütközés megszüntetése érdekében igen sok hang emelkedik, s oly jelenségek mutatkoznak, melyek a patriarchátusnak engedékenységet javallanak.

Amerikában, Streatorban múlt év oct. 19-én egy lutheránus tót templomnak alapjait rakták le, mely alkalommal tótul, németül és angolul prédikáltak. A gyülekezet lelkésze Horak nevű tót származású egyén, ki a philadelphiai szemináriumban neveltetett. A lelkész és gyülekezete a Jova zsinathoz tartoznak.

VEGYESEK.

Előfizetésre való felhívás.

Lapunk kilencedik évfolyamát kezdjük meg.

Soha sem volt reá oly szükség, mint éppen most a „zsinat“ esztendejében! E szükségét érezzük s a belőle folyó kötelességnek áldozattal is megfelelni készek vagyunk.

Egyházi s iskolai ügyeink tárgyalására, a fennálló rovatok szerint, a mily mértékben a begyűlt anyag követeli, mindég helyet biztosítunk.

Ha valamikor, most van szükségünk szellemi közreműködésre és anyagi támogatásra, ezeket kérjük.

Az előfizetési árak a régiek:

egész évre . . . . . 6 frt.,

fél évre . . . . . 3 frt.,

negyed évre 1 frt. 50 kr.,

melyek a szerkesztő nevére, Pozsony, Konventuteza 6. szám küldendők.

 *Tisztelt olvasóinkat előfizetéseik, esetleg megrendeléseik **mielőbbi beküldésére**, a hátrálékosokat, hátrálékaik törlesztésére kérjük.*

Szerkesztő.

— **Ő Felsége a király** a hankovai ev. leánygyülekezetnek leégett temploma és tornya felépítésére 150 frtot; a roznyói ág. hitv. ev. gyülekezetnek iskola és paplak helyreállítására 100 frtot; és a kis-kapusi ev. gyülekezetnek templomépítési költségek fedezésére és iskolaépület javítására 100 frtot adományozott.

— **Mindent eligazitanak!** A napi lapok szerint a magyar miniszterek két törvényjavaslatot készítettek el. Az egyik a vegyes házasságokban született gyermekek anyakönyvének vezetéséről szól. Ezeket az anyakönyveket jövőre nem a lelkészek, hanem a polgári hatóságok vezetnék, így a lelkészeknek az ily gyermekekhez semmi közük nem lenne, a mennyiben a javaslat szerint a törvény kötelezi a szülőket, hogy vegyes házasságból született gyermekeiket a hatóságnak jelentsék be. Egy másik törvényjavaslat a házasságokról szól. Eszerint vegyes házasságok jövőben nem a különböző felekezetek papjai, hanem a világi hatóság által köttetnének. Ha ez így volna, gratulálunk a zavarhoz!

— **Károlyi Gáspár emlékére** adakoztak: németgurabi egyház offertoriuma 1 frt. 65 kr., pozsonyi egyház 20 frt., tót-komlósi egyház 10 frt., pozsonyi lyceum tanuló ifjúsága és tanári kara 36 frt. 19 krt. Eddigi gyűjtésünk (lásd 1890. évi 35. sz.) **117 frt. 55 kr. + 67 frt. 89 kr.**, összeg: **185 frt. 39 kr.** Midőn ezzel a gyűjtést részünkről befejezzük, a kegyes adakozóknak e helyen is őszinte köszönetet mondunk.

— A **Luther-társaság** pénztára javára ujjalag többen küldték az illetékeket mi hozzánk. Mi ugyan szívesen szorgalunk, mind testvéreinknek, mind egyházunk közművelődési vagy jótékony intézvényeinek; de idő és költség kímélés czéljából, meg a rend kedvéért is tisztelettel kérjük a „Luther-társaság“ t. cz. tagjait, szíveskedjenek tagdíjajukat a társulat pénztárosához, tek. Bendel Henrik úrhoz, Budapest Deák Ferencz-tér 4. sz. küldeni.

— **Nagyszerű adomány.** A pozsonyi evang. gyülekezetnek egy névtelen: a szegény gyermekek táplálására 100, a papi özvegy-árva-intézetnek 100, a tanári nyugdíj-

alapra 100, a szegény polgári özvegyek alapjára 100, kórházalapra 100, a házi szegények alapjára 500, a theolog. akadémia tanári nyugdíjintézetére, ha az akadémia Pozsonyban marad 500 s a létesítendő diakonissaintézetre 1000 frtot, összesen 2500 frtot adományozott. A kegyelemnek ura, ki ismeri a jótévőt, gyönyörködve ez áldozatban kísérje mennyei áldásával. Zsid. 13, 16.

— **Rövid hírek.** Ily czímen fogjuk a „Vegyesekben“ közölni mindazon híreket, melyeket a napi lapokból, mint egyházunkra vonatkozó tudósításokat összegbőngészünk, mert meggyőződünk róla, hogy irni tudó embereink szívesebben leveleznek oda, mint ide, természetesen a felelőséget a közleményekért nem vállaljuk el. — **Nagy András János** hódmezővásárhelyi reform. vallású lakos az odavaló ág. hitv. evang. egyháznak 500 frtot hagyományozott. — **Főtiszt. Sárkány Sámuel** püspök úr tiszteletére a pesti magyar egyház által adott díszbéd költségeinek levonása után 164 frt. 50 kr. felesleg maradt, melyet a rendező bizottság az Aszódon felállítandó ker. felsőbb leányiskola javára adományozott. — A **Luther-társaság** által a bibliai történetekre hirdetett pályázatnál, az első díjat Bereczky Sándor fővárosi hitoktató nyerte el. — **Igaz-e, hogy dr. Luther Márton felakasztotta magát?** stb. cz. munka tisztelt előfizetőit felkéri a „Magyar Államban“ dr. Reindl Román nagykereskenyi plebános úr, hogy művének kiadása iránt legyenek türelemmel, mert az csak Vízkereszt után jöhet sajtó alá. Akik ezen a külföldi egyházi tudományos irodalom által az eredetiben értéke szerint (?) kellőleg méltatott csodabogarat megszerezni akarják, 60 kr. előfizetési díj mellett a szerzőtől N.-Kereskenyi (u. p. Léva) megszerezhetik.

PÁLYÁZATOK.

A brassói ág. hitv. ev. magyar egyházmegyébe kebeleztetett pürkereszti ág. hitv. ev. magyar ajkú egyházközség egyházi segédkezői állomása alólírott által ideiglenesen 1891. január 1-től számítandó négy hónapra kinevezés utján betöltendő.

A kinevezendő egyházi segédkező kötelessége a vallástanítás, a kántori és az egyházközségi jegyzői teendők elvégzése; javadalma: lakás, havi 25 osztr. ért. forint készpénz és a szokásos stólaajvedelem.

Pályázni óhajtok kellően felszerelt kérvényöket 1891. évi január 10-ig adják be.

Moór Gyula,

brassói ág. hitv. ev. magyar egyházm.
főesperese.

A kraszkói tót nyelvű egyház elagott lelkésze mellé segédlelkész kerestetik. Kötelessége: az összes papi teendők ellátása. Evi javadalma: 150 frt, még pedig 100 frt az egyháztól és 50 frt a lelkésztől; szállás és teljes ellátás. Az állomás azonnal elfoglalható. Jelentkezés az alólírotthoz intézendő.

Rimaszombat, 1890. december 24.

Glauf Pál,
főesperes.